

“Saskaņa” Sociāldemokrātiskās partijas kongress
Rīgā, 2022.gada 1. maijā

Sagatavoja V. Agešins

REZOLŪCIJA **par konstitucionālās sistēmas uzlabošanu**

Viena no Latvijas lielākajām nelaimēm ir patiesas demokrātijas trūkums. Koalīcijas iecelts Valsts prezidents, kam nav tautas atbalsta. Saeimas balsošanas mašīna bez uzskatu konkurences. Parlamentā tautas vairākuma vārdā likumus pieņem arvien izteiktāks mazākums. Tā ir demokrātijas imitācija. Tāpēc arvien mazāk pilsoņu piedalās vēlēšanās. Cilvēki zaudē ticību pārmaiņu iespējamībai. SDP “Saskaņa” izvirza priekšlikumus, kas nepieciešami konstitucionālās sistēmas uzlabošanai.

I. Par Valsts prezidenta ievēlēšanas kārtību. Latvijā ir izveidojies paradums - pirms vēlēšanām daudz apsolīt, bet pēc vēlēšanām to nepildīt. Piemēram, gandrīz visas partijas ir solījušas virzīt ideju par tautas vēlētu Valsts prezidentu. Diemžēl arī 13.Saeimā šādai iniciatīvai nav bijis virzības.

Latvijas Republikas Satversme ir juridiskās domas piemineklis, kas papildināms un labojams ar lielu atbildību un piesardzību. Tomēr Satversmes burts un gars balstās uz priekšstatu par Latvijas tautu kā augstāko varas nesēju, visu valsts institūciju varas avotu. Latvijas iedzīvotāji paši vēlas lemt, kas vadīs valsti. Diemžēl pašreizējās varas partijas grib atstāt šo privilēģiju parlamenta rokās, grib sīvu cīņu kuluāros, nevis atklātu politisku diskusiju.

Tas liecina par koalīcijas bailēm no tautas un demonstrē varas partiju iedomātu pārkuma apziņu, ka viņi visu “zina labāk”, ka tauta varētu lemt “populistiski” un “bezatbildīgi”. Neapmierinātība ar partijām aug augumā, un daudzi cilvēki uzskata, ka vienīgā cerība ir panākt būtiskas izmaiņas valsts pārvaldē.

Valsts prezidenta amats nedrīkst būt politiska tirgus priekšmets, iedzīvotājiem ir jābūt tiesībām patstāvīgi izvēlēties vispiemērotāko cilvēku, autoritāti, kas spēs efektīvi vadīt valsti. Ir nepieciešami Satversmes grozījumi. Pašreizējā Valsts prezidenta ievēlēšanas kārtība ir jāmaina. Valsts prezidents ir jāievēl tautai. Šajā amatā jābūt cilvēkam, kuram ir zināšanas, iemaņas, prasmes un priekšstats par to, kā mazināt sabiedrības sašķeltību un uzlabot iedzīvotāju labklājības līmeni.

Valsts prezidenta pilnvaru apjoms nav jāvērtē kopsakarā ar ievēlēšanas procedūras izmaiņām. Tautas vēlētam prezidentam plašākas pilnvaras nav

nepieciešamas. Gudri izmantojot Satversmē piešķirtas pilnvaras, valsts vadītājam ir visas iespējas rīkoties efektīvi un atbildīgi.

Tautas vēlētā prezidenta panākumus noteiks viņa paša pārliecība, atbalstītāju spiediens, viņa mugurkauls un enerģija, spēja un vēlme izmantot tos varas rīkus, kas prezidentam ir, lai virzītu savas idejas.

Valsts prezidentam ir lielāka iespēja izteikt savu viedokli un būt sadzirdētam nekā jebkuram citam valstī. Tautas izraudzītam Valsts prezidentam tauta arī vairāk uzticētos nekā parlamenta ievēlētam.

Tautas vēlēts prezidents veicinātu demokrātijas nostiprināšanu Latvijā, iedzīvotājiem sniedzot tiesības ne tikai ievēlēt prezidentu, bet arī novērtēt viņa darbību.

II. Pašreizējā proporcionālā vēlēšanu sistēma ir kļuvusi stagnējoša. Nav mazums “tautas kalpu”, kuri ir aizmirsuši savu pamatuzdevumu - rūpēties par mūsu valsts iedzīvotājiem. Tāpēc ir **nobriedusi nepieciešamība iestāties par mažoritārām Saeimas vēlēšanām**, kur katrs ievēlētais deputāts pārstāv savu apgabalu, līdz ar to ir tuvāk vēlētājam, pārzina sava apgabala situāciju, izprot cilvēku problēmas. Pats galvenais – viņš vairs nevar justies neatkarīgs no savu vēlētāju gribas. Viņam godīgā konkurencē jāpierāda sava piedāvājuma priekšrocības un jāpilda vēlētājam dotie solījumi. Pretējā gadījumā viņš var zaudēt jebkādu vēlētāju uzticēšanos un rezultātā varētu tikt atsaukts. Šāda pieeja nostiprinātu politiķu personīgo atbildību.

III. Nepieciešams paplašināt tautas līdzdalības iespējas lēmumu pieņemšanā gan valsts, gan pašvaldību līmenī. Latvijas valstij ir svarīgi saglabāt noturīgas politiskas saiknes ar saviem pilsoņiem. Tāpēc nepieciešama arī pašvaldību vēlēšanu sistēmas reforma, pārejot uz **tiešām vietējās pašvaldības domes priekšsēdētāja vēlēšanām.**